
Auteurs:

Christien Boomsma, Suzanne Buis, Femke Dekker, Joke Eikenaar,
Gonneke Huizing, Hein Klompmaker, Li Lefébure, Joke Reijnders,
Marion van der Kleij, Marcel van Driel, Pimm van Hest,
Anneriek van Heugten en Chris Vegter

Tekst: Christien Boomsma, Suzanne Buis, Femke Dekker, Joke Eikenaar,
Gonneke Huizing, Hein Klompmaker, Li Lefébure, Joke Reijnders,
Marion van der Kleij, Marcel van Driel, Pimm van Hest,
Anneriek van Heugten en Chris Vegter / Illustraties: Margot Senden
Van bij ons. Volksverhalen uit de 12 provincies
© 2020 Clavis Uitgeverij, Hasselt – Alkmaar – New York
Omslagillustratie: Margot Senden
Omslagontwerp: Studio Clavis
Trefw.: volksverhalen, sagen, legenden, geschiedenis, vertellen
NUR 277
ISBN 978 90 448 3390 4
D/2020/4124/170
Alle rechten voorbehouden

www.clavisbooks.com

VAN BIJ ONS

Volksverhalen uit
de 12 provincies

Samengesteld en geïllustreerd
door Margot Senden

Voorwoord

Als kind was er één avontuurlijk stripverhaal dat ik verslond: de Illustrated Classics-editie van *Robinson Crusoe*, Daniel Defoes meesterwerk uit 1719. Ik was gefascineerd door de held van het verhaal, die schipbreuk had geleden en op een onbewoond eiland terecht was gekomen als enige overlevende. Hij moest zich op welhaast prehistorische wijze in zijn eentje in leven zien te houden met datgene wat het eiland hem te bieden had.

Ik realiseerde me pas veel later dat het verhaal niet echt gebeurd was, maar dat een creatieve schrijver het had verzonnen. Dat ik uiteindelijk geschiedenis ben gaan studeren heeft daar vast en zeker mee te maken. Ik wilde weten wat er werkelijk in het verleden was gebeurd. Mythen en sagen waren, zo leerde ik, overgeleverde verhalen en zulke verhalen over het verleden moesten ontmaskerd worden. Niemand wist wat de waarheid nou precies was, maar die moest boven tafel komen.

Historici zijn bijvoorbeeld gaan speuren naar een werkelijke Robin Hood die in Nottingham de sheriff van Prins John bestreed. Er zijn wel acht of negen mensen in documenten gevonden die Robin Hood heetten, maar niemand voldeed maar enigszins aan het signalement. Ondanks mijn op feiten gebaseerde studie vond ik die ontdekking eigenlijk wel fijn. De sage leeft voort als sage en dat is waardevoller dan je denkt. Zulke verhalen worden altijd maar opnieuw en steeds een tikje anders of via een ander medium verteld. Hoewel ze vaak al heel oud zijn, hebben de gebeurtenissen en de personages daardoor iets tijdloos gekregen en konden ze door de eeuwen heen steeds weer mensen aanspreken en inspireren.

Ook in ons land zijn er tal van verhalen die al eeuwenlang de ronde doen. In mijn provincie Drenthe wordt al zo lang gesproken en geschreven over een vermaarde stad genaamd Hunsow, die in het jaar 808 door de Noormannen zou zijn geplunderd en in brand gestoken. Het mooie van het verhaal is dat er steeds naar de stad gezocht is, maar ze nooit werd gevonden. En zo hoort het ook: naar Hunsow moet je altijd blijven zoeken. Als historicus ben ik gaan speuren naar Hunsow, maar uiteindelijk kwam ik erachter dat er niet meer restte dan een mooi verhaal. Een mooi verhaal dat Chris Vegter inspireerde om er een eigen draai aan te geven en door te vertellen.

Dit hele boek is een fraai voorbeeld van spannende en ontroerende verhalen die ons – ook al zijn ze uit lang vervlogen tijden – nog steeds aanspreken en ons leren over het wel en wee van mensen en hun daden en denkbeelden. Dat is wat volksverhalen (sagen, mythen, legenden, sprookjes) mysterieus maakt en waarom je ze zo graag blijft lezen. Ze vertellen het verhaal van de mens in al zijn groots- en kleinheid, met al zijn angsten, verdriet en momenten van geluk. Door die verhalen te lezen, leer je niet alleen over andere mensen die al dan niet op onze aarde hebben rondgewandeld, maar ook over jezelf.

Soms loop je door het bos en vraag je je af: wat is er nodig om hier te overleven? Hoe leefden Robinson op zijn verlaten eiland en Robin Hood in het bos van Sherwood?

Hein Klompmaker
Oud-directeur Hunebedcentrum

Inhoudsopgave

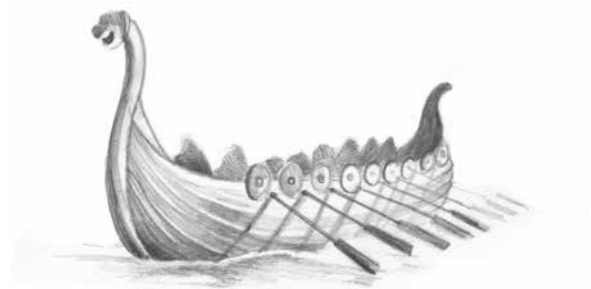
De verwoesting van Hunsow	9
Drie koperen penningen	17
Karma op de Zanddijk	25
Het mooiste meisje van Hunsingo	35
De schim met het rode haar	43
Het monster van Utrecht	51
De zeemeermin van Westenschouwen	61
De witte wieven van Zwiep	71
Het Dokkumer spookhuis	85
De motketel van Schokland	95
Juffer zonder kop	105
Het wonder van Slot Duyveboode	113

CHRIS VEGTER

De verwoesting van Hunsow

DRENTHE

Hamer zakt door zijn knieën. Hij zet zijn tanden op elkaar en duwt zo hard als hij kan. Langzaam komt de kar weer in beweging. Met krakende wielen hobbelt hij over de boomstammen.

‘Wat lief ... dat je helpt,’ hijgt Ghiselijn. Ze staat voor de kar en trekt aan het touw. Hamer kijkt op. Hij ziet dat Ghiselijn zich omdraait en naar hem lacht. Het bloed stroomt naar zijn wangen. Gauw buigt Hamer voorover en drukt zijn schouder tegen de kar.

‘Ge...lukt,’ puft Ghiselijn. ‘We zijn erover.’ Languit laat ze zich in het gras vallen.

Hamer veegt het zweet van zijn voorhoofd. Even aarzelt hij. Dan gaat hij naast Ghiselijn zitten. ‘Dit is een moeilijk stukje, hè.’

Ghiselijn leunt op haar ellebogen ‘Ja,’ lacht ze, ‘maar ik ben wel blij dat de brug er ligt. Anders konden we niet door het moeras. Dan moesten we ver omlopen naar Valthe.’

Hamer knikt. Hij trekt een grassprietje uit de grond en begint erop te kauwen. ‘Denk jij dat die boomstammenbrug door reuzen is gemaakt?’

Ghiselijn trekt haar schouders op. ‘Ik weet het niet. Sommige mensen denken van wel. Net als het hunebed daar.’

Hamer draait zich om. Achter hen, tussen een aantal dikke eiken, ligt een bouwsel van stenen. Veel mensen beweren dat reuzen die zo hebben neergelegd. Maar Hamer twijfelt aan dat verhaal. Volgens hem is het gewoon verzonnen. Net als dat verhaal over die woeste mannen die van zee komen en steden en dorpen overvallen.

‘Ik moet verder,’ zegt Ghiselijn. ‘Anders wordt mijn vader boos.’ Ze staat op en veegt het gras van haar kleren.

‘Zal ik ...’ Hamer twijfelt. Dan stapt hij over zijn verlegenheid heen. ‘Zal ik je nog even helpen?’

‘Graag,’ lacht Ghiselijn. ‘Jij bent lekker sterk, net als je vader.’

Opnieuw vliegt het bloed naar Hamers wangen. Vlug draait hij zich om.

‘Word jij later ook boer?’ vraagt Ghiselijn.

Hamer grijpt het touw en legt het over zijn schouder. ‘Misschien,’ mompelt hij.

Het zandpad loopt over een heideveld. Langzaam kronkelt het omhoog. Af en toe moeten Hamer en Ghiselijn kracht zetten om de kar tegen de glooiing op te trekken.

‘Kijk, Hunsow,’ wijst Ghiselijn. ‘We zijn er bijna.’

Beneden in het hellende landschap staan huizen en werkplaatsen langs een riviertje. Er ligt een wal van aarde en stenen omheen.

Hamer ziet de straatjes met in het midden drie pleinen. In de hoek bij de rivier bevindt zich een brede kom, de haven. Er liggen een paar kleine bootjes en vloten. Daarmee worden spullen van en naar Groningen vervoerd.

Hamer vindt het altijd leuk om in Hunsow te zijn. Het is een van de rijkste steden in de omgeving. Er gebeurt veel meer dan in het boerengehucht waar hijzelf woont.

‘Ga je nog mee naar onze herberg?’ vraagt Ghiselijn. ‘Mijn vader geeft je vast iets te drinken.’

Een moment aarzelt Hamer. Ghiselijns vader doet niet altijd aardig tegen jongens zoals hij. Hij is maar de zoon van een arme boer, en de vader van Ghiselijn wil liever niet dat zijn dochter met boerenpummels omgaat.

‘Heel even dan,’ zegt hij.

Ghiselijn straalt. Ze geeft Hamer een duw en legt het touw weer over haar schouder.

‘Kom op,’ lacht ze. ‘Ik heb dorst.’

Na twee bochten bereiken ze de rand van de stad. Het zandpad gaat over in een straat met keitjes. Zonder veel moeite trekken Hamer en Ghiselijn de kar met zich mee.

Voor een groot gebouw, gemaakt van hout en leem, blijven ze staan.

Hamer hoort hard geschreeuw en gelach. Dat betekent dat er veel mensen in de herberg zijn. Reizigers en handelaren, maar ook schippers die met hun vloten koopwaar vervoeren.

‘Kom,’ zegt Ghiselijn. ‘De kar pak ik straks wel uit.’

Ze trekt een zwaar kleed opzij en duwt Hamer de herberg in. Binnen is het donker en lawaaiig. Het ruikt er naar mannen, zweet en bier.

Hamer aarzelt.

Ghiselijn geeft een por in zijn rug. ‘Toe, naar binnen, jij,’ lacht ze.

Onzeker loopt Hamer de herberg in. Bij een lange tafel houdt Ghiselijn hem tegen. Er staan vaten en kruiken. Uit de ruimte daarachter komt een man met een dikke buik onder een leren schort.

‘Pap!’ roept Ghiselijn. ‘Mogen Hamer en ik wat drinken? Hij heeft me geholpen met de kar.’

De man kijkt op. Hamer voelt de ogen van Ghiselijns vader in z’n gezicht prikken. Hij heeft de neiging om weg te lopen. Maar dan ziet hij de rimpels rond de mond van de man. Hij lacht.

Hamer voelt zich een beetje zweverig. Hij weet niet of het door zijn ontmoeting met Ghiselijn komt, of door de vele slokken bier die hij heeft gehad.

Met een licht gevoel in zijn hoofd loopt hij langs het riviertje. Het is de snelste route naar zijn dorp. Nog één bocht en dan is hij bij het bos. Daar kan hij linksaf naar de boerderijen.

Plotseling blijft Hamer staan. Hij hoort gegil en ruikt meer rook dan anders. Hamer kijkt om zich heen. Waar komen die herrie en hevige rooklucht vandaan? Uit hun dorp?

Hamer begint te rennen. Bij het bos blijft hij met een schok staan. Hij ziet mannen met wapperende haren en puntige helmen. Ze sjouwen spullen naar vloten die in het riviertje liggen. Het zijn aan elkaar geknoopte boomstammen met in het midden een mast met een rood-wit gestreept zeil.

Hamer laat zich op de grond vallen. Zijn hart roffelt in zijn borst. Wat zijn dat voor mannen? En waar zijn ze mee bezig? Is het verhaal over de dorpen en steden die worden overvallen dan toch waar?

Voorzichtig kruipt Hamer door het gras. Voorbij de bomen kijkt hij naar links. Een koude rilling glijdt over zijn rug. Waar vanmorgen vijf boerderijen stonden, liggen nu smeulende balken. Daartussen lopen woeste mannen. Een paar van hen sleuren drie mensen met zich mee.

De haren op Hamers armen staan recht overeind. Zijn dat z’n vader, moeder en zusje?

De mannen komen dichterbij. Hamer herkent de drie mensen. Het zijn de burens. Hamer weet niet wat dit betekent. Want waar zijn z’n ouders met Naroek dan? Zijn die al naar de vloten gebracht? Of zijn ze gevluht? Misschien liggen ze wel ...

Hamer heeft het gevoel dat hij moet overgeven. Hij kokhalst en voelt het bier uit zijn maag omhoogkomen.

Minutenlang kan hij zich niet bewegen. Dan komt hij met moeite overeind. In elkaar gedoken glipt hij het bos in.

Tussen de bomen en struiken door probeert hij in de buurt van de verwoeste boerderijen te komen. Hij moet weten of zijn vader, moeder en Naroek daar nog zijn.

Op zijn knieën en ellebogen sluipt Hamer naar de rand van het bos. Hij ziet de mannen met de helmen. Ze staan tussen de verkoelde resten van de boerderij en schoppen balken opzij. Met hun zwaarden prikken ze in de grond. Het lijkt alsof ze iets zoeken.

Een van hen steekt zijn hand omhoog en roept iets. Dan wijst hij naar de rivier. De andere mannen stoppen met zoeken en lopen naar de vloten.

Plat op zijn buik kruipt Hamer verder, steeds dichterbij de plek waar hun boerderij stond. Zijn ogen glijden over de restanten. Hij ziet alleen zwartgeblakerde balken en verbrand stro. Zouden zijn ouders echt ontsnapt zijn? Maar waarnaartoe?

Hamer draait zich om. Misschien zijn ze het bos in gevluht en de helling over gegaan.